

отъ пещели, саби отъ дръвца... Старитѣ хора, очудени, си казвахъ: „това е поличба Божия“. А поличби небесни нѣмаше, които да прѣдсказватъ страшната буря. Да, освѣтъ чудноватото прѣдсказание: „Туркіа ќе падне, 1876“, което обикаляше навредъ и смущаваше най-скептическитѣ умове... Напротивъ, пролѣтъта бѣше подранила много и прѣвѣрижла цѣла Тракия въ райска градина. Триндафиловитѣ градини се бѣхъ разцѣфнѣли чудно и раскошно, като никога. Полята и нивитѣ вричахъ великолѣпни жътви, които не щѣше да има кой да прибира...

И въ нѣколко дена, тайно и полека,
Народътъ порасте на нѣколко вѣка.

Колкото се касае до втеляването на турското правителство, при такива открити и нагли агитации, при такова шумно въоръжаване и готвение за въстание на България, то се обяснява чрѣзъ неговата слѣпота и прѣзрѣние къмъ нараститѣ сили на раята. „Това сѣ заешки тупурдии“, казвахъ благодушнитѣ ефендета. „Това сѣ „Даживѣйлерденитѣ“, казвахъ горделивитѣ господари и се подемивахъ подъ мустакъ, прѣнебрѣжително. Има думи, които означаватъ епохи. „Даживѣйлерденитѣ“ — това бѣше въплоценото народно самосъзнание, излѣзло тържествующе изъ триѣсетгодишната борба за черковна независимостъ. Но „Даживѣйлерденитѣ“, които пияхъ наздравци за българската екзархия, на 1870 г., се прѣобърнахъ на 1876 г. на бунтовници, които лѣяхъ крушуми и правѣхъ топове, за да поздравѣтъ българската свобода.

Тая метаморфоза не схвацахъ турцитѣ. Тѣ не можахъ да вървѣтъ заедно съ врѣмето си и да видѣтъ конацитѣ, които зима прогресѣтъ на идентѣ. Та впрочемъ и да видѣхъ бѣше вече късно: тѣ нѣмахъ нито такава широка тъмница, нито такъв дѣлтъгъ синджиръ да свѣржѣтъ една гигантска идея, невидимъ Крали-Марко, който мѣстѣше планини.